

Yayın Geliş Tarihi: 22.04.2020
Yayına Kabul Tarihi: 29.01.2021
Online Yayın Tarihi: 31.03.2021
http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.725665

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 23, Sayı: 1, Yıl: 2021, Sayfa: 347-369
ISSN: 1302-3284 E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

YEREL HALKIN TURİZM ALGISI VE TOPLUMSAL YAŞAM KALİTESİ: İĞNEADA ÖRNEĞİ¹

Seçkin ESER*
Yılmaz AKGÜNDÜZ**

Öz

Destinasyonlarda turizm faaliyetlerinin gelişmesi, olumlu/olumsuz çevresel, ekonomik ve sosyo- kültürel etkiler yaratmaktadır. Turizmin gelişmesi ve geliştikten sonra sürekliliğinin olması ise o bölgedeki yerel halkın tutum ve davranışlarına bağlıdır. Yerel halkın turizmin etkilerini algılama yönü ve düzeyi turizme olan desteğini etkilemektedir. Bu araştırmada, turizmin olumlu ve olumsuz etkilerinin yerel halkın turistlerin varlığına ilişkin algılarını nasıl etkilediği ve yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerindeki etkisinin ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada veriler turizmin etkileri ölçeğinin ve toplumsal yaşam tatmini ölçeğinin yer aldığı bir anket ile toplanmıştır. Anket, Mart 2019 ayında kolayda örnekleme yöntemi ile İğneada yerel halkına uygulanmıştır. Veri toplama süreci sonunda 188 geçerli ankete ulaşılmıştır. Geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine bağlı olarak hipotezleri test etmek için çoklu regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları turizmin olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkilerinin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini arttırdığını göstermektedir. Turizmin olumlu etkileri yerel halkın turistlerin bölgeye yararlı oldukları yönündeki düşüncelerini güçlendirmektedir. Ayrıca turizmin olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkileri turistlerin bölge için zararlı oldukları yönündeki yerel halkın algısını güçlendirirken, turizmin olumsuz ekonomik etkileri turistlerin zararlı oldukları yönündeki yerel halkın algısını zayıflatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Halk, Turizm Algısı, Turizmin Etkileri, Toplumsal Yaşam Kalitesi.

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Eser, S. Akgündüz, Y. (2021). Yerel halkın turizm algısı ve toplumsal yaşam kalitesi: İğneada örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (1), 347-369.

¹ Bu makale 3. International Rural Tourism Congress'nde sunulmuş olan "Yerel Halkın Turizm Algısı" başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

* Dr. Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği
ORCID: 0000-0001-9972-5818, seckineser@outlook.com.

** Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, ORCID: 0000-0001-8887-9280, yilmaz.akgunduz@deu.edu.tr.

THE TOURISM PERCEPTION OF LOCAL PEOPLE AND COMMUNITY QUALITY OF LIFE: THE CASE OF İĞNEADA²

Abstract

The development of tourism activities in destinations creates positive / negative environmental, economic and socio-cultural effects. The development of tourism and its continuity after development depend on the attitudes and behaviors of the local people residing in that region. The direction and level of perception of the effects of tourism by the local people affect their support for tourism. In this study, it is aimed to reveal how the positive and negative effects of tourism affect the local people's perception of the presence of tourists and what the impact of these effects is on the local people's community quality life. The data in the study were collected by a questionnaire including the scale of tourism effects and social life satisfaction scale. The survey was applied to the local people of İğneada using the convenience sampling method in March 2019. At the end of the data collection process, 188 valid questionnaires were reached. Multiple regression analyzes were performed to test the hypotheses based on validity and reliability analyzes. Analysis results show that the positive environmental and socio-cultural effects of tourism increase the quality of social life of the local people. The positive effects of tourism strengthen the local peoples' opinion that tourists are beneficial to the region. While the negative environmental and socio-cultural effects of tourism strengthen the perception of the local people that tourists are harmful for the region, the negative economic effects of tourism weaken the perception of the local people that tourists are harmful.

Keywords: Local People, Tourism Perception, Effects of Tourism, Community Quality of Life.

GİRİŞ

Turizm sektörünün etkin olduğu destinasyonlarda, olumlu ya da olumsuz değişimlerin yaşandığı bilinmektedir. Turizm gelişiminin yerel halk üzerindeki etkisi, bölgede yaşayan yerel halk üzerinde bir algılanma sürecine tabidir. Bu sürecin başlangıç aşamasında, yerel halkın turizm gelişimi ile birlikte ortaya çıkan kazanımların farkına varması gerekmektedir. Bu kazanımlar zaman içerisinde yerel halkın günlük yaşantısında da kendini göstermeye başlar (Kim, 2002).

Turizmin gelişimi, bölgede yaşayan yerel halkın yaşantısında ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel yönden önemli değişimlere neden olmaktadır (Kim vd., 2013). Bu değişimlerle karşı karşıya kalan yerel halkın değişimleri nasıl algıladığı turizm faaliyetlerini destekleme düzeyini belirlemektedir. Dolayısıyla, yerel halkın turizm faaliyetleriyle ve turistlerle temas derecesi turizmin toplum üzerindeki etkisine ilişkin algısını oluşturmaktadır (Suntikul vd., 2013). Sosyal Değişim Teorisi'ne göre, turizmin neden olduğu değişimlerin olumlu olarak algılandığı bölgelerde yerel halk turizmin gelişmesine destek vermektedir (Nunkoo ve Gursoy,

---

² This article is an expanded version of the paper titled "The Tourism Perception of Local People" presented at the 3rd International Rural Tourism Congress.

2012). Bu doğrultuda yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş çok sayıda araştırma (Ap, 1990; Allen vd., 1993; Jurowski vd., 1997; Besculides vd., 2002; Gürsoy vd., 2002; Jurowski ve Gursoy, 2003; Andereck vd., 2007; Andereck ve Nyaupane, 2011) alanyazında yer almaktadır.

Turizm faaliyetleri yerel halkın yaşam kalitesini değiştirebilmektedir. Turizm sektörünün önemli paydaşlarından biri olan yerel halkın yaşam kalitesi, turizm faaliyetlerine yönelik algılarından etkilenebilir (Moscardo, 2009; Henderson, 2009). Turizm faaliyetlerinin etkisi ile yerel halkın yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen (Roehl, 1999; Urtasun ve Gutierrez, 2006; Khizindar, 2012; Woo vd., 2015) çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

Yerel halkın yaşam kalitesindeki iyileşme turizmin gelişmesine yönelik olumlu bir etki yaratmakta ve turizmin gelişiminde sürdürülebilirliği sağlamaktadır (Neal vd., 2007). Bir bölge destinasyon haline geldiğinde, yerel halkın yaşam kalitesi turizmin gelişiminden etkilenmektedir. Turizmin gelişimi, ekonomik, sosyal ve kültürel faydalar yaratarak yerel halkın yaşam kalitesini artırmaktır (Peters ve Schuckert, 2014). Kamu yöneticileri de yerel halkın yaşam kalitesini artırabilmek için turizm odaklı projeler yürütmektedirler (Uysal vd., 2012). Bu projelerin başarılı bir şekilde geliştirilmesi ve yürütülmesi ile ilgili olarak yerel halkın turizmin gelişimine yönelik algı ve tutumlarının önemli olduğu düşünülmektedir (Nunkoo ve Ramkissoon, 2011).

Turizmin gelişmesi, sürdürülebilir olması ve başarılı bir uygulamanın sağlanması için yerel halkın desteği esastır (Jurowski vd., 1997). Yerel halkın turizm algısı olumlu olduğunda turizm gelişimine katkı sağlamak için her türlü desteği verecektir (Yoon vd., 2001). Yerel halkın turizmi destekleme nedenlerini anlamak turizmin olumsuz etkilerini en aza indirmek, turizm işletmelerine verilen desteği en üst düzeye çıkarmak ve bu tür gelişmelere yönelik modeller oluşturmak için yardımcı olacaktır (Vargas-Sanchez vd., 2009). Eğer destinasyonlarda yerel halkın algıları tespit edilip, gerekli bilinçlendirme çalışmaları yapılmaz ise turizmin gelişmesi yönünde istekli olmayabilirler. Bu sebeple yerel halkın görüşünün ve desteğinin alınmadığı bir bölgenin turizm alanında gelişmesi pek de olası görünmemektedir (Gündüz, 2018).

Bu çalışma İğneada yerel halkının, turizme yönelik algısını ortaya koyarak, turizmin etkilerinin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Böylece turizme yönelik bakış açılarının belirlenmesi ve turizmin olumsuz etkilerinin azaltılması mümkün olabilecektir. Ayrıca yerel halkın turizme ilişkin algısının belirlenmesinin destinasyonlarda yapılacak turizm projeleri açısından önemli olmakla birlikte, alanyazına katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Turizmin Etkileri ve Yerel Halkın Turizm Algısı

Turistlere ev sahipliği yapan bölgelerde turizm faaliyetlerinden kaynaklanan çeşitli olumlu ve olumsuz etkiler görülebilmektedir. Karşılaşılan bu etkiler farklı sektörleri ve dolayısıyla ülke ekonomisini etkilemektedir (Kozak vd., 2010). Bir bölgenin turizm bölgesi olması durumunda yerel halk turizmin olumlu ve olumsuz etkilerine maruz kalırlar. Bu kapsamda turizmin olumlu (faydaları) ve olumsuz etkileri (maliyetleri) üç kategoride incelenmektedir: 1)Ekonomik etkiler (gelir, iş fırsatları, vergi ve enflasyon gibi), 2) Sosyo-kültürel etkiler (suç, kalabalık, toplum imajı, kültürel miras ve gururun farkındalığı, kültürel fırsatlar gibi) 3)Çevresel etkiler (çevre kirliliği, yaban hayatının yok olması ve alt yapının iyileştirilmesi) (Andereck ve Jurowski, 2006).

Özellikle, turizmin yarattığı olumlu ekonomik etkiler, gelişmekte olan ülkeler için çok daha önemlidir (Avcıkurt, 2017). İşsizliği azaltarak (Tosun, 2002) ve iş fırsatları yaratarak yerel ekonomiye katkıda bulunmaktadır (Nunkoo ve Ramkissoon, 2011). Öte yandan, hayat pahalılığına yol açması, konut ve kira fiyatlarını arttırması olumsuz ekonomik etkileri arasında yer almaktadır (Gabriel Brida vd., 2011). Alanyazında turizmin ekonomik etkilerine yönelik algının genellikle olumlu yönde olduğu belirlenmiştir (McCool ve Martin, 1994; Chen, 2001; Yoon vd., 2001; Ko ve Stewart, 2002; Haley vd., 2005; Aref vd. 2009; Brida vd. 2011).

Turizmin etkileri sadece ekonomik anlamda değil, aynı zamanda toplum üzerinde kültürel, sosyal ve toplumsal açıdan da hissedilebilmektedir (Civelek, 2010). Turizmin neden olduğu çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik değişimlerden olumlu ve/veya olumsuz olarak en fazla etkilenenler destinasyonda yaşayan yerel halktır. Turizmin kültürel etkileri geleneklerin ticari bir hale dönüşmesi, suç oranlarının artması, materyalizmin yaygınlaşması gibi sonuçlar doğurabilmektedir (Doğan, 1989). Diğer bir ifade ile bölgeye olan turizm yönelimi, bölgenin kültürel yapısını bozabilmektedir (Besculidies vd., 2002; Dyer vd., 2003). Aynı zamanda, bölge kültürünün turizm ürününün bir parçası olması, yerel halkın kültürleri ile olan bağımlı güçlendirebilmekte ve yerel kültürün korunması sonucunu doğurabilmektedir (Besculidies vd., 2002). Böyle bir durumda, turizmin olumlu kültürel etkileri ortaya çıkmaktadır.

Turizmin çevresel etkileri olarak bölgedeki doğal kaynakların yanlış kullanımı, kirlilik, ormanların yok olması, doğal mimarinin bozulması, ikincil konutların artması ve çarpık kentleşme, kıyasal yoğunlaşma, park sorunları, fiziksel dengenin bozulması ortaya çıkabilmektedir (Ap ve Crompton, 1993; Altıntaş, 2010). Başka bir açıdan ise doğal alanların korunması, tarihi yerlerin korunması, çevre bilincinin oluşması, alt yapının iyileşmesi gibi çeşitli olumlu etkiler de yaratabilmektedir (Kozak vd., 2010). Alanyazında turizmin çevresel etkilerine yönelik algının olumlu (Brida vd., 2011; Aref vd., 2009; Işık ve Çalkın, 2016) ve

olumsuz olduğunu (Haley vd., 2005; Williams ve Lawson, 2001; Özdemir ve Kervankıran, 2011) belirleyen araştırmalar yer almaktadır.

Turizmin etkileri, bölgede yaşayan yerel halk tarafından farklı algılanabilir. Genel bir ifade ile yerel halk değişimi olumlu olarak yorumladığında turizm faaliyetlerini desteklerken, olumsuz olarak yorumladığında ise turizm faaliyetlerine, turizm işletmelerine ve turistlere karşı tepki göstermektedir (Okuyucu ve Somuncu, 2012). Turizmin gelişmesi nedeniyle iş fırsatlarının artması, alt yapının iyileştirilmesi, festivallerin düzenlenmesi, restoranların açılması, doğal ve kültürel çekiciliklerin korunması ve rekreasyon fırsatlarının yaratılması yerel halkın yaşam kalitesini olumlu olarak etkilemektedir. Tam tersine turizmin gelişmesi ile ortaya çıkan kalabalıklaşma, yaşam maliyetlerinin artması, turistler ve yerel halk arasındaki çatışmalar yerel halkın yaşam kalitesini düşürmektedir (Andereck, 1994). Turizmin gelişmesi ile birlikte yerel halkın yaşam kalitesi artarsa yerel halk turizmin gelişimini destekler. Bu nedenle ev sahibi toplumun yaşam kalitesinin artırılması sürdürülebilir bir turizm gelişimi için en önemli konular arasında yer almaktadır (McCool ve Martin, 1994).

Aynı zamanda, turizmin etkileri bölgede gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin çeşitliliğine, bölgenin turizm geçmişine, bölgedeki işletmelerin yerel, ulusal veya uluslararası olmasına bağlı olarak farklılaşmaktadır. Sürdürülebilir turizm anlayışı ile destinasyonların turizm faaliyetlerine yönelik planlanması turizmin olumsuz etkilerini azaltmaktadır. Tasarlanan planlar sistemli bir şekilde uygulamaya geçirildiğinde, turizm nedeniyle ortaya çıkması muhtemel olumsuzlukları önlemek ve yerel halkın kazanımlarını artırmak mümkün olmaktadır. Turizm faaliyetlerine ve turistlere yönelik yerel halkın olumlu bir tutumu olmadığında ise bölgede turizmin gelişiminden söz etmek oldukça zordur (Özaltın Türker ve Türker, 2014; Dilek vd., 2017). Turizm sektörünün sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesinin öncüllerinden biri bölgenin temel dinamikleri ile uyum sağlayabilmesidir. Yerel halkın turizm olgusuna bakışı ve algısı da ilgili dinamikler içerisinde yer almaktadır (Ünlüönen ve Özekici, 2017).

Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesi kavramının tüm bilimler için kabul edilen ortak bir tanımı bulunmamasına rağmen Dünya Sağlık Örgütü'ne göre yaşam kalitesi "kişinin kendi amaçlarına, beklentilerine, standartlarına ve çıkarlarına göre bir kültür ve değer sisteminde kendi yaşamını algılaması" olarak tanımlanmaktadır. Yaşam kalitesi subjektif ve objektif olmak üzere iki boyutta incelenmektedir (Aydiner Boylu, 2007; Baran, 2008). Sağlık, gelir, eğitim düzeyi (Torlak ve Yavuzçehre, 2008), yaşam süresi, suç oranı ve yoksulluk oranı (Avcı, 2018) yaşam kalitesinin objektif boyutunu; bireysel imkânlarla sağlanan tatmin ise yaşam kalitesinin subjektif boyutunu oluşturmaktadır (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Yaşam kalitesi ile ilgili araştırmalar objektif ve subjektif boyutlarda birey, aile, toplum ve ülke düzeyinde gerçekleştirilmektedir. Toplumsal yaşam kalitesi

yerel halkın mutluluğunu, duygularını ve algısını anlamayı amaçlamaktadır. Epley ve Menon (2008) toplumun yaşam kalitesini destinasyonun yaşanabilirliğine ve istenirliğine (arzu edilebilirliğine) katkıda bulunan sosyo-ekonomik ve çevresel göstergelerden oluşan bir bileşen olarak tanımlamıştır. Turizm temelli toplumsal yaşam kalitesi ise toplum hizmetlerinden tatmin ve toplum koşullarından tatmin olarak iki boyutta açıklanmaktadır (Yu vd., 2016). Toplum hizmetlerinden tatmin, turizmin gelişiminden etkilenme potansiyeline sahip olan çeşitli kamu hizmetlerinin (polis, itfaiye, ambulans, kütüphane gibi), özel hizmetlerin (bankacılık, sigorta ve mağazalar gibi) ve kar amaçlı olmayan hizmetlerin (krize müdahale, dini hizmetler ve madde bağımlılığı ile mücadele gibi) değerlendirilmesi ile oluşur. Topluluk koşullarından tatmin ise yerel halkın suç, güvenlik, eğlence hizmetleri, altyapı, trafik durumu, parklar, vergiler ve iş fırsatları gibi toplumsal açıdan ekonomik, sosyal ve fiziksel koşulların kalitesinin değerlendirmesi ile ortaya çıkmaktadır (Grzeskowiak vd., 2003).

Turizm, yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini belirleyen toplum hizmetlerinden tatmin ve toplum koşullarından tatmin göstergeleri üzerinde doğrudan ve dolaylı olarak etkili olmaktadır (Massam, 2002). Bu etkinin yönünü Carmichael (2006) hem bölgeye gelen turistler hem de yerel halk açısından ele almış ve ortak değişkenler belirlemiştir. Bu değişkenler, bölgedeki yerel halk nüfusu, bölgeye gelen turist sayısı ve özellikleri, yerel halk ve turistler arasındaki sosyal ilişkiler, değerler, inançlar ve yargılar, bölgedeki turizm türüdür.

Alanyazında turizmin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerindeki etkisini inceleyen (Bohdanowicz ve Zientara, 2009; Yu, 2011; Yu vd., 2016) çalışmalar yer almaktadır. Meyer (2011) ve Yu (2011) turizmin sosyal etkilerinin toplumsal yaşam kalitesi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Yu (2011) ve Karadakis (2012) ise turizmin ekonomik etkilerinin toplumsal yaşam kalitesi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, turizmin etkilerinin toplumsal yaşam kalitesi üzerindeki etkisinin yerel halk tarafından farklı algılandığını göstermektedir.

Hipotez Geliştirme

Bölgede turizm gelişmesi, yöre halkının yaşam kalitesini olumlu ve olumsuz yönde etkileyebilir. Turistler için üretilen mal ve hizmetlerin yerel halk tarafından da kullanılması, yerel yönetimlerin vergi gelirini arttırmasına bağlı olarak alt yapının iyileştirilmesini sağlayabilir. Dolayısıyla, farklı sektörlerin canlanması ve yeni iş kollarının ortaya çıkması yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini artırılabilir (Avcı, 2018). Turizmin gelişmesinin neden olduğu kalabalıklaşma, trafik sorunu, hayat pahalılığı, kamu hizmetlerinin artan talebi karşılayamaması, ithal ürünlere yönelik talebin artması, su, hava ve ses kirliliği, sosyal yaşamdaki değişimler ise yerel halkın toplumsal yaşam kalitesinin azalmasına neden olabilir (Cooper ve Hall, 2013; Yu vd., 2016).

Alanyazında farklı destinasyonlar örnekleminde yapılan araştırmalarda (Meyer, 2011; Rivera vd. 2016; Woo vd., 2018; Avcı, 2018; Özyurt ve Gülmez, 2020) turizmin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerinde etkilerinin bulunduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada alan araştırması yapılması için tercih edilen İgneada'da yerel yaşam ile turizm iç içe geçmiş durumdadır. Bu nedenle turizmin etkilerinin diğer destinasyonlarda olduğu gibi yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini etkileyeceği varsayılmaktadır. Turizmin olumlu etkilerinin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini artırması, olumsuz etkilerinin ise toplumsal yaşam kalitesini azaltması beklendiği için H1 ve H2 önerilmiştir.

H1. Turizmin olumlu etkileri, yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini olumlu olarak etkilemektedir.

H2. Turizmin olumsuz etkileri, yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir.

Turizmin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerinin bir arada değerlendirilmesi toplam turizm algısını oluşturmaktadır. Yerel halkın toplam turizm algısı, turizmin etkilerini algılamalarına bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Özaltın Türker ve Türker, 2014). Bölgeye gelen turist sayısı arttıkça başlangıçta yerel halkın turizme ve turiste karşı olan tutumu pozitif yönde ortaya çıkmaktadır (Özaltın Türker, 2020). Bölgeye daha fazla turistin gelmesi zaman içerisinde yerel halkın başlangıçta hiç hesap etmedikleri ve önemsemedikleri sosyal ve çevresel maliyetlerle karşı karşıya kalmalarına neden olabilmektedir (Akış, 1996). Benzer bir durum turizm gelişmesine karşı olan yerel halkın zamanla turizmden elde ettiği kazanımlarının artması, turizmin gelişmesini desteklemelerini de sağlayabilmektedir (Andereck vd., 2007; Altıntaş, 2010; Andereck ve Nyaupane, 2011; Yu, 2011; Karadakis, 2012; Kim vd., 2013; Woo vd., 2015; Yu vd., 2016; Liang ve Hui, 2016; Türker vd., 2016; Avcı, 2018; Croes vd., 2018).

Yerel halk arasında turistlerin bölge için varlığının yararlı olduğunu düşünenler olabileceği gibi bölge için zararlı olduğunu düşünenler de olabilmektedir. Yerel halkın algıları arasındaki bu farklılığın nedeni turizmden sağladıkları fayda ve turizm nedeni ile katlandıkları maliyet ile ilişkilidir. Bu durum, fayda / maliyet analizi ile açıklanabilir. Bölgede turizmin gelişmesi ile ortaya çıkan olumlu etkilerin olumsuz etkilerden daha fazla olduğunu algılayan yerel halk, turistlerin bölge için yararlı olduğu yönünde bir tutum geliştirebilir. Yaratılan olumlu etkilerin olumsuz etkilerden daha az olduğunu algılayan yerel halk ise turistlerin varlığının bölge için zararlı olduğu yönünde bir tutum geliştirebilir. Bu nedenle turistlerin varlığının bölge için yararlı olduğu algısının turizmin olumlu etkilerine; turistlerin bölge için zararlı olduğu algısının ise turizmin olumsuz etkilerine bağlı olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayımlara bağlı olarak H3 ve H4 geliştirilmiştir:

H3. Turizmin olumsuz etkileri, yerel halkın turistlerin bölge için zararlı olduğu yönündeki görüşlerini pozitif olarak etkilemektedir.

H4. Turizmin olumlu etkileri, yerel halkın turistlerin bölge için yararlı olduğu yönündeki görüşlerini pozitif olarak etkilemektedir.

YÖNTEM

Nicel araştırma yöntemlerine dayanan bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Yerel halkın turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerine yönelik algılarını ve yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini belirlemek için önceki araştırmalarda kullanılan ölçeklerden yararlanılmıştır.

Turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerini belirlemek amacıyla Özyurt (2018) tarafından geliştirilen, üç olumlu ve üç olumsuz etki olmak üzere altı boyuttan ve toplam 26 maddeden oluşan ölçekten yararlanılmıştır. Bu ölçekte yer alan ifadeler aralı ölçek (beşli likert) formatındadır.

Yerel halkın toplumsal yaşam kalitesine yönelik algılarını belirlemek için Özyurt'un (2018) araştırmasında yer alan Avustralya Deakin Üniversitesi Uluslararası İyi Olma Grubu tarafından geliştirilen Toplumsal Yaşam Kalitesi ölçeğinden yararlanılmıştır. Bu ölçek tek boyuttan ve 6 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yer alan maddeler beşli likert ölçeği formatında hazırlanmıştır.

Yerel halkın turistlerin varlığına ilişkin tutumlarını belirlemek için ankete "Genel olarak turistlerin İğneada'ya gelmesi bölgeye zarar vermektedir" önermesi ve "Genel olarak turistlerin İğneada'ya gelmesi bölge için faydalıdır" önermesi eklenmiştir. Bu iki önerme beşli likert ölçeği formatında ifade edilmiştir.

Ayrıca örneklemin özelliklerine ilişkin bilgi toplamak amacıyla anket formuna katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, aylık gelir miktarı, turizm eğitimi alıp/almadığı ve İğneada'da yaşama süresini belirlemeye yönelik kategorik ölçek formatında hazırlanmış sorular da eklenmiştir.

Araştırmada veriler İğneada yerel halkından toplanmıştır. İğneada Kırklareli'ne bağlı, Karadeniz kıyısında yer alan bir destinasyondur. İğneada alternatif turizm çeşitlerinin yer aldığı bir bölgedir. Ayrıca, dünya üzerinde üç yerde hayat bulan Longoz Ormanları'na (Subasar) ev sahipliği yapan önemli bir destinasyondur. Tüm yıla yayılabilen farklı turizm çeşitlerini barındırması ve özgün bir destinasyon olarak kabul görmesi araştırma alanı olarak seçilmesinde etkili olmuştur.

Araştırmanın evrenini oluşturan İğneada'nın 2018 nüfusu 2179'dur. Örnek büyüklüğünün hesabında varyansı maksimum kılan oran ($p: 0,50$) dikkate alınarak, %5 anlam düzeyinde ve %5 örnekleme hatası ile örneklem büyüklüğü, sınırsız evren formülü (Ural ve Kılıç, 2013) kullanılarak 213 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama sürecinde araştırmacının ulaşabildiği tüm İğneada yerel halkı örnekleme dahil edilmek istendiği için tesadüfi olmayan örnekleme tekniklerinden kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. 2019 yılının Mart ayında yüz yüze anket toplama yöntemiyle 188 adet geçerli anket toplanmıştır. Evren büyüklüğü dikkate

alındığında ulaşılan örneklem büyüklüğünün nicel olarak evreni temsil etme yeterliliğine sahip olmaması nedeniyle yapılan çıkarımların sadece araştırmaya katılanlarla sınırlı olduğu söylenebilir.

BULGULAR

Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Katılımcıların %56’sı (105 kişi) erkek, %41’i (76 kişi) lise mezunu, %52’sinin (88 kişi) geliri 2030 tl ve altında, %39’u (73 kişi) 41 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların %83’ü (138 kişi) turizm eğitimi almadığını, %89’u (167 kişi) İğneada’daki yaşam süresinin 11 yıl ve üzerinde (167 kişi) olduğunu ve %35’i (62 kişi) turizm sezonunda her gün turistlerle etkileşime girdiklerini belirtmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara Ait Bilgiler

Değişken/Kategori	n	%	Değişken/Kategori	n	%	Değişken/Kategori	n	%
Cinsiyet			Aylık Gelir (tl)			Karşılaşma Sıklığı		
Kadın	82	44	2030 ve az	88	52	Hiçbir zaman	14	8
Erkek	105	56	2031-3000	35	21	Her gün	62	35
Eğitim Durumu			3001-4000	24	14	İki günde bir	8	4
İlköğretim	64	34	4001-5000	14	8	Haftada Birkaç defa	33	18
Ortaöğretim	76	41	5001 ve üzeri	8	5	Ayda Birkaç Defa	36	19
Üniversite	46	25	Yaş			Yılda Birkaç Defa	32	17
Yaşam Süresi			25 ve altı	52	28	Turizm Eğitim		
5 yıl ve altı	12	6	26 – 40	62	33	Alan	28	17
6-10	9	5	41 ve üzeri	73	39	Almayan	138	83
11 ve üzeri	167	89						

Geçerlilik ve Güvenirlik Analizleri

Araştırma kapsamında yararlanılan ölçeklerin yapısal geçerliliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. AFA’da faktör sayılarının belirlenmesinde özdeğerin 1’den büyük olması, madde faktör yüklerinin 0,40’ın üzerinde olması, binişik durumda olan maddeler arasındaki yük farkının 0,10’ın üzerinde olması ve her boyutun en az 3 maddeden oluşması önkabul olarak belirlenmiştir (Hair vd., 2010).

Öncelikle turizmin etkileri ölçeğine AFA uygulanmıştır. Turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerini içeren toplam 26 maddeden oluşan ölçeğe uygulanan ilk AFA’da 5 madde önkabullere uygun olmadığı için analizden çıkartılmıştır. Kalan 21 madde için ikinci kez AFA gerçekleştirildiğinde KMO değeri 0,84 ve Barlett testi anlamlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu değerler veri setinin ve örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için yeterli olduğunu

göstermektedir. 21 maddeden ve beş faktörden oluşan yapı, toplam varyansın %64,5'ini açıklamaktadır. İlk faktörde turizmin olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkileri bir arada toplandığı için bu faktör “*Olumlu Çevresel ve Sosyo-kültürel Etkiler*” olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktörde olumlu ekonomik etkilere ilişkin maddeler bir araya geldiği için faktör “*Olumlu Ekonomik Etkiler*” olarak; üçüncü faktörde olumsuz çevresel etkilere ilişkin maddeler bir araya geldiği için faktör “*Olumsuz Çevresel Etkiler*” olarak; dördüncü faktörde olumsuz sosyo-kültürel etkilere ilişkin maddeler bir araya geldiği için faktör “*Olumsuz Sosyo-kültürel Etkiler*” olarak; son faktörde olumsuz ekonomik etkilere ilişkin maddeler bir araya geldiği için faktör “*Olumsuz Ekonomik Etkiler*” olarak isimlendirilmiştir. Geçerli olduğu belirlenen yapıların içsel tutarlılıklarını belirlemek için Cronbach Alfa değerlerinden yararlanılmıştır. Tablo 2’de de görüldüğü gibi faktörlerin alfa değerleri 0,628 ile 0,881 arasında değişmektedir. Bu değerler yapıların Nunnally’ya (1978) göre güvenilir olduğunu da göstermektedir.

Tablo 2: Turizmin Etkileri Ölçeğine İlişkin Güvenirlik ve Geçerlilik Analizi Sonuçları

	Faktör Yüğü	Özdeğeri	Ortalama	Varyans	Güvenirlik
Olumlu Çevresel ve Sosyo-kültürel Etkiler		6,422	3,5051	20,998	,880
Turizm tarihi ve kültürel yapıların korunmasını sağlar.	,796				
Turizm toplumun kültürel gelişimine katkı sağlar.	,758				
Turizm insanların hoşgörülü olmasını sağlar	,755				
Turizm yerel halkın kullanabileceği yeşil alan ve parkların sayısını artırır.	,739				
Turizm kamu altyapı hizmetlerini geliştirir (ulaşım, su, internet, vb.).	,696				
Turizm çevre koruma bilincini geliştirir.	,691				
Turizm kadın ve gençlere iş imkânı oluşturur.	,658				
Olumlu Ekonomik Etkiler		2,576	3,9665	16,749	,881
Turizm yeni gelir kaynakları yaratır.	,841				
Turizm bölgemizin ekonomik gelişmesine katkı sağlar.	,830				
Turizm bölgemizde yeni iş imkânları oluşturur.	,778				
Turizm başka sektörlerin de canlanmasını sağlar.	,749				
Turizm bölgemize yeni yatırımlar çeker.	,636				
Olumsuz Çevresel Etkiler		1,818	3,9477	10,128	,721
Turizm katı atık ve çöp sorunlarına yol açar.	,859				

Turizm doğal çevreye zarar verir.	,769				
Turizm araçlar için park yeri ve trafik sorununa yol açar.	,717				
Olumsuz Sosyo-kültürel Etkiler		1,473	3,0172	8,397	,628
Turizm suç oranını artırır (gasp, hırsızlık, cinayet).	,842				
Turizm uyuşturucu ve alkol tüketimini artırır.	,767				
Turizm geleneksel yaşam tarzımızı olumsuz etkiler.	,548				
Olumsuz Ekonomik Etkiler		1,268	4,0972	8,282	,630
Turizm hayat pahalılığı yaratır.	,783				
Turizm hizmet ve ürünlerin fiyatını artırır.	,781				
Turizm emlak ve arsa fiyatlarını artırır.	,555				
KMO=,841 Barlett's Test of Sphericity=1573,073 Sig=0,001					
Toplam Açıklanan Varyans=0,645 Genel Güvenirlik=,846 Genel Ortalama=3,6931					

Toplumsal yaşam kalitesi ölçeğine uygulanan AFA'nin sonuçları Tablo 3'de özetlenmiştir. KMO değerinin 0,764 ve Barlett Testi değerinin anlamlı olarak belirlenmesi örneklem büyüklüğünün ve veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizi sonucunda ölçek maddeleri tek faktör altında toplanmıştır. Faktörün açıklanan varyans değeri %56 ve alfa değeri 0,805'tir. Bu bulgular yapının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Toplumsal Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi Bulguları

	Faktör Yüğü	Özdeğeri	Ortalama	Varyans	Güvenirlik
Toplumsal Yaşam Kalitesi		2,828	2,5209	56,561	,805
İğneada'daki sosyal durumdan	,793				
İğneada'daki ekonomik durumdan	,781				
İğneada'daki yönetim durumundan	,767				
İğneada'daki iş olanaklarından	,739				
İğneada'daki doğal çevrenin durumundan	,675				
KMO=,764 Barlett's Test of Sphericity=279,361 Sig=0,001					
Toplam Açıklanan Varyans=0,56561 Genel Güvenirlik=,805 Genel Ortalama=2,5209					

Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır (Tablo 4). Analiz sonuçları toplumsal yaşam kalitesinin turizmin olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkileriyle ($r=,345$ $p<0,01$), olumlu ekonomik

etkileriyle ($r=,238$ $p<0,01$) ve olumsuz ekonomik etkileriyle ($r=,187$ $p<0,05$) düşük düzeyde pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 4: Korelasyon Analizi

Değişken Adı	Ortalama	1	2	3	4	5	6
1 Olumlu Çevresel ve Sosyo-kültürel Etki	3,5051	(,880)					
2 Olumlu Ekonomik Etki	3,9665	,572**	(,881)				
3 Olumsuz Çevresel Etki	3,9477	-,056	,071	(,721)			
4 Olumsuz Sosyo-kültürel Etki	3,0172	,089	,024	,311**	(,628)		
5 Olumsuz Ekonomik Etki	4,0972	,595**	,596**	,113	,135	(,630)	
6 Toplumsal Yaşam Kalitesi	2,5209	,345**	,238**	-,111	,044	,187*	(,805)

Not: Parantez içi değerler, ilgili değişkenlerin α değerleridir. ** $p<0,01$ * $p<0,05$

Turizmin olumlu ve olumsuz etkilerinin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 5). Öncelikle veri setinde, çoklu doğrusal bağlantı olup olmadığını belirlemek için varyans enflasyon faktörü (VIF) ve durum indeksi (CI) değerlerine bakılmıştır. Yapılan analizde VIF 1,136 ile 1,884 arasında ve CI'nin en yüksek değeri 16 olarak bulunmuş ve bu değerlere bağlı olarak bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olmadığına karar verilmiştir. Ayrıca araştırmada kullanılan değişkenler arasında oto-korelasyon olup olmadığı Durbin-Watson (D-W) değeri ile tespit edilmiştir. Bu analizde D-W değeri 2,093'dür. Buna bağlı olarak değişkenler arasında oto-korelasyon olmadığına karar verilmiş ve analiz değerleri yorumlanmıştır.

Tablo 5: Toplum Yaşam Kalitesine Turizmin Etkilerine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	St. Edilmemiş		St. Edilmiş		t	Sig.	CI	VIF
	β	St. Hata	β					
(Sabit)	1,632	,423			3,859	,000	1	
Olumlu Çevresel ve Sosyo-kültürel Etki	,285	,086	,306		3,297	,001	6,55	1,803
Olumlu Ekonomik Etki	,105	,096	,101		1,098	,273	8,964	1,776
Olumsuz Çevresel Etki	-,115	,074	-,115		-1,549	,123	13,430	1,154
Olumsuz Sosyo-kültürel Etki	,053	,070	,056		,767	,444	15,070	1,136
Olumsuz Ekonomik Etki	-,053	,101	-,050		-,527	,599	15,556	1,884

D-W=2,093 R=,368 R²=,135 Δ R²=,112 F=5,671 Sig.=,000

Tablo 5'de yer alan analiz sonucuna göre turizmin olumlu ve olumsuz etkileri yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi algılarının yaklaşık %13'ünü

açıklamaktadır. Analiz sonuçları yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini turizmin olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkilerinin artırdığını; olumlu ekonomik etkilerin ise toplumsal yaşam kalitesini anlamlı olarak etkilemediğini göstermektedir. Bu nedenle H1 kısmen kabul edilmiştir. Ayrıca analiz sonuçları olumsuz sosyo-kültürel, olumsuz çevresel ve olumsuz ekonomik etkilerin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir. Bu nedenle H2 hipotezi reddedilmiştir.

Araştırmada turizmin olumsuz etkilerinin yerel halkın turistlerin bölgeye zarar verdiği yönündeki düşüncelerini güçlendirdiği varsayımını test etmek için çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 6). Yapılan analizde VIF 1,027 ile 1,117 arasında ve CI'nin en yüksek değeri yaklaşık 12; D-W değeri 2,035 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere bağlı olarak analizde çoklu bağlantı ve oto-korelasyon sorunu olmadığına karar verilmiştir. Bağımsız değişkenler (olumsuz sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkiler) yerel halkın turistlerin varlığının İğneada'ya zarar verdiği yönündeki düşüncelerinin %17'sini açıklamaktadır. Analiz sonuçları turizmin olumsuz çevresel etkilerinin ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin, yerel halkın turistlerin bölgeye zarar verdiğine ilişkin algısını güçlendirdiğini, olumsuz ekonomik etkilerin ise yerel halkın turistlerin bölgeye zarar verdiği yönündeki algısını zayıflattığını göstermektedir. Bu nedenle, H3 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 6: Turistlerin Varlığının Zararlı Olduğuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

	St. Edilmemiş		St. Edilmiş		Sig.	CI	VIF
	β	St. Hata	β	t değeri			
(Sabit)	1,755	,555		3,161	,002	1,000	
Olumsuz Çevresel Etki	,479	,103	,333	4,669	,000	6,658	1,117
Olumsuz Sosyo-kültürel Etki	,193	,098	,140	1,960	,052	8,288	1,127
Olumsuz Ekonomik Etki	-,269	,106	-,174	-2,538	,012	12,458	1,027

D-W=2,035 R=,413 R²=,171 Δ R²=,157 F=12474 Sig.=,000

Turizmin olumlu etkilerinin yerel halkın turistlerin bölge için yararlı olduğu yönündeki düşüncelerini güçlendirdiği varsayımını test etmek için yapılan çoklu regresyon analizi Tablo 7'de özetlenmiştir. Yapılan analizde VIF 1,478 olarak, CI'nin en yüksek değeri 10 olarak; D-W değeri 1,941 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler analizde çoklu bağlantı ve oto-korelasyon sorunu olmadığını göstermektedir. Analiz sonuçları turizmin olumlu etkilerinin yerel halkın turistlerin bölge için yararlı olduğu yönündeki düşüncelerinin yaklaşık %12'sini açıkladığını göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre turizmin olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkileri ve ekonomik etkileri, yerel halkın turistlerin varlığının bölge için yararlı

olduğuna ilişkin düşüncelerini pozitif olarak etkilemektedir. Bu sonuçlara bağlı olarak H4 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 7: Turistlerin Varlığının Yararlı Olduğuna İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

	St. Edilmemiş		St. Edilmiş		t değeri	Sig.	CI	VIF
	β	St. Hata	β					
(Sabit)	3,053	,272			11,230	,000	1,000	
Olumlu Çevresel ve Sosyo-kültürel Etki	,157	,070	,187		2,224	,027	7,632	1,478
Olumlu Ekonomik Etki	,197	,078	,212		2,524	,012	10,049	1,478

D-W= 1,941 R=,353 R²=,125 Δ R²=,115 F=13,088 Sig=,001

SONUÇ VE TARTIŞMA

Turizmin geliştiği bölgelerde yerel halk ile turistler, doğrudan veya dolaylı olarak ilişki içerisinde. Bu durum yerel halkın hem turistlere hem de turizm işletmelerine yönelik olumlu veya olumsuz tutumlara sahip olmasına neden olmaktadır. Yerel halkın bu tutumlarının oluşmasında turizmin bölgedeki ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada İğneada özelinde yerel halkın turistlerin varlığını nasıl algıladıkları ve turizmin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Araştırmada turizmin olumlu etkileri (1) çevresel ve sosyo-kültürel etkiler ve (2) ekonomik etkiler olmak üzere iki başlıkta toplanmıştır. Bu durum, yerel halkın turizmin olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkilerini bir arada değerlendirdiğini, ekonomik etkileri ise diğer etkilerden farklı yorumladıklarını göstermektedir. Bunun temel sebebinin yerel halkın çevresel ve sosyo-kültürel olumlu etkilerin farkında olmalarına rağmen, olumlu ekonomik etkileri daha yoğun olarak hissetmeleri olduğu söylenebilir. Turizmin olumlu etkilerine ilişkin bu farklılığı olumlu ekonomik etkilerin ortalamasının, olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkilerden daha yüksek olmasına bağlı olarak da açıklamak mümkündür.

Araştırmada yerel halkın turistlerin gelmesinin bölgeye zarar verdiği yönündeki görüşlerini, turizmin olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkileri güçlendirmekte, olumsuz ekonomik etkileri ise zayıflatmaktadır. Alanyazında turizmin olumlu ekonomik etkilerine bağlı olarak yerel halkın turizmin olumsuz sosyo-kültürel ve çevresel etkilerini tolere ettiğini belirleyen araştırmalara (Jurowski vd., 1997; Biçici, 2013; Ekici ve Çizel, 2014) rastlanmaktadır. Olumsuz ekonomik etkilerin beklendiği gibi turistlerin bölgeye zarar verdiği yönündeki yerel halkın algısını güçlendirmek yerine zayıflatması, yerel halkın turizmin neden olduğu olumsuzluklara rağmen bireysel ekonomik kazanımlarını artırmaları ile açıklanabilir. Bu bulgu turist hareketliliği nedeniyle ortaya çıkan yerel halkın ekonomik kazanımlarının (istihdam, kira geliri ve arsa fiyatlarının yükselmesi gibi),

turistlerin bölgeye gelmesi nedeniyle ortaya çıkan olumsuz ekonomik maliyetlerden (ürün fiyatlarında ve emlak fiyatlarında yaşanan artış gibi) daha fazla olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Turistlerin bölgeye gelişi ile yerel halk arasında her ne kadar kazanç sağlayan bir kesim olsa da mal ve hizmetlerdeki fiyat artışları, emlak ve arsa fiyatlarındaki artış yerel halkın “turistlerin varlığının bölge için zararlı olduğu” yönündeki düşüncesini güçlendirmektedir. Turistlerin bölgeye gelmesi ile kamu hizmetlerinin yetersiz kalması, trafik yoğunluğu, çöp-atık sorunu ve ekolojik bozulmalar turizmin bölge için olumsuz olarak değerlendirilmesinde etkilidir (Liu vd., 1987). Sosyal açıdan ise turist davranışlarını örnek alan yerel halkın kültüründe görülen yozlaşma da turizmin yarattığı olumsuz etkiler kapsamında değerlendirilmektedir. Sosyal ve çevresel sorunları ortadan kaldırmak için ülkenin ulusal turizm politikasına bağlı olarak planlı bir turizm gelişimi sağlanmalıdır. Bu, belirli bir taşıma kapasitesi için ihtiyaç duyulan alt ve üst yapının tamamlanması ve bölgedeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi ile mümkündür. Bu süreçte yerel halkın turizm bilincinin artırılmasının da yararlı olacağı düşünülmektedir.

Turizmin ekonomik etkilerinin yerel halk için ön planda olmasında istihdam ve gelir artışı yaratması, bölgeye yatırım çekmesi ve bölgenin gelişmesine katkı sağlaması etkili olmaktadır. Bölgelerin turizmin yarattığı olumlu ekonomik etkileri göz önünde bulundurarak turizme açılmak istedikleri bir çok çalışmada (Yoon vd., 2001; Tosun, 2002; Eren ve Aypek, 2012; Rivera vd., 2016) belirlenmiştir. Ülkemizin içerisinde bulunduğu ekonomik daralma ve işsizlik oranlarındaki artış turizmin yaratacağı çeşitli etkiler arasında olumlu ekonomik etkilerin hem diğer olumlu etkilerden daha önemli olmasına hem de yarattığı olumsuz etkilerin daha az önemsemesine neden olmaktadır. Bunu fayda/maliyet analizi ile açıklamak mümkündür. Turizmin gelişmesi ve bölgeye turistlerin gelmesinin yarattığı çevresel, sosyo-kültürel etkiler ve ekonomik maliyetler, yarattığı faydalar dikkate alındığında yerel halk tarafından daha düşük düzeyde algılanmaktadır. Bu durum turizmin ekonomik etkilerinin devam etmesi halinde yerel halkın turizmin yaratacağı olumsuzluklara katlanabileceklerini de göstermektedir. Liu ve Var (1986), McGehee ve Andereck (2004), Wang ve Pfister (2008) yerel halkın turizmden kazanımları arttıkça, turizmin gelişimini daha fazla desteklediğini öne sürmektedir. Ancak tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de uluslararası turizm işletmelerinin sayısı artmaya devam etmektedir. Bu durum yerel halkın turizmden sağladığı kazanımların azalmasına neden olabilmektedir. Kazanımları azalan yerel halk ise hem turizm işletmelerine hem de turistlere yönelik olumlu bakış açısını yitirmektedir. Bu nedenle yerel halkın turizme yönelik olumlu tutumlarını korumaları için kazanımlarının korunması hatta artırılması gerekmektedir. Bölgedeki turizm işletmelerinde mümkün olduğu kadar yerel halkın çalıştırılması, bu işletmelere bölgeden girdi sağlanması ve yerel halkın ürettiği mal ve hizmetleri turistlere sunabilmelerinin kolaylaştırılması olumlu tutumun korunmasında ve güçlendirilmesinde yararlı olabilir.

Yerel halkın turizmin etkilerini değerlendirirken, turizm endüstrisinde çalışıp-çalışmaması veya çalışan bir yakının olup-olmaması da etkili olmaktadır. McGehee vd. (2002) turizmin gelişiminde rol alan ve turizmden fayda sağlayan ve turistlerle daha fazla temas halinde olan bireylerin turizme ve turistlere yönelik tutumunun olumlu olduğunu belirlemiştir. Ayrıca alanyazında turizm endüstrisinde çalışan yerel halkın turizme karşı diğer sakinlere göre daha olumlu tutumlara sahip olduğunu belirleyen araştırmalar da (Deccio ve Baloglu, 2002; Liu vd., 1987; Sirakaya vd., 2002) yer almaktadır. Bu nedenle yerel halkın turizmden ekonomik kazanç sağlaması halinde turizmin neden olduğu olumsuzlukları tolere etme olasılıklarının artacağını söylemek mümkündür.

Turizmin etkileri uzun vadeli değerlendirildiğinde ekonomik kazanımların sürdürülebilir olması için sosyo-kültürel ve çevresel olumsuz etkilerin minimize edilmesi, olumlu etkilerinin ise artırılması gerekmektedir. Sosyo-kültürel ve çevresel değerlerin korunması için bölgenin taşıma kapasitesinin belirlenmesi ve bu kapasitenin aşılması yönünde uygulamaların gerçekleştirilmesi, bölgenin çevresel ve sosyo-kültürel değerlerinin korunması, planlı bir turizm gelişim sürecinin gerçekleştirilmesi, yaygın eğitim ile yerel halkta turizm bilinci oluşturulması başta olmak üzere çeşitli yönetsel çalışmaların kamu yönetimi önderliğinde oluşturulacak paydaş katımlı bir komisyon tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde kısa vadede ekonomik kazanç elde edilmesine rağmen yaşadıkları bölgenin çevresel ve sosyo-kültürel değerlerini kaybetmesi uzun vadede bölge halkının turizmden elde ettiği ekonomik kazanımların azalmasına ve turizme/turiste yönelik bakış açısının olumsuz yönde değişmesine neden olabilecektir.

Araştırma sonuçları olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin, yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini artırdığını göstermektedir. Bu bulgular, turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini artırıcı etkiye sahip olduğunu belirleyen Pizam (1978), Besculides vd. (2002) ve Meyer'in (2011) araştırma sonuçlarıyla; turizmin olumlu çevresel etkilerinin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini artırdığını belirleyen Yu (2011), Kim vd. (2013), Türker vd.'nin (2016) araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Turizmin gelişmesine bağlı olarak ulaşım, sağlık, eğitim, iletişim gibi kamu hizmetlerinde meydana gelen gelişme (Pizam, 1978); alışveriş ve rekreasyon alternatiflerindeki artış (Besculides vd., 2002) yerel halkın toplumsal yaşam kalitesini artırmaktadır. Ekonomik etkilerin, yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerinde etkisinin olmaması, toplumsal yaşam kalitesinin maddi unsurlarla ilişkili olmaması ile açıklanabilir. Bu durum, Yu (2011), Karadakis (2012), Woo vd. (2015) ve Liang ve Hui'nin (2016) araştırma sonuçlarıyla da desteklenmektedir.

Araştırma sonuçları olumsuz ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin yerel halkın toplumsal yaşam kalitesi üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, İğneada yerel halkı, turizmin olumsuz etkilerinin

farkında olmalarına rağmen bu olumsuz etkilerin toplumsal yaşam kaliteleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını düşünmektedirler. Bu bulgu, turizmin olumsuz çevresel etkilerinin yaşam kalitesi üzerinde etkili olmadığını belirleyen Kim vd.'nin (2013) araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir. Sonuç olarak turizmin etkilerinin İğneada yerel halkının toplumsal yaşam kalitesi üzerindeki etkisinin incelendiği bu çalışma, yerel halkın ekonomik faydadan daha çok sosyal ve çevresel faydalar üzerinde odaklandığını göstermektedir. Turizm faaliyetlerinden ekonomik kazanç sağlamalarına rağmen yerel halk için olumlu çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin toplumsal yaşam kaliteleri üzerinde etkili ve önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın çeşitli sınırlılıkları vardır. İlk sınırlılık araştırmanın İğneada yerel halkı üzerinde yapılması nedeniyle turizme açılan diğer destinasyonlarda yaşayan yerel halklara genellenmesinin mümkün olmamasıdır. İkinci sınırlılık, araştırma yöntemi ile ilgilidir. Anket yöntemi ile veri toplanması, katılımcıların görüşlerinin ölçeklerde yer alan maddelerle sınırlı olmasına neden olmuştur. Yapılacak araştırmalarda görüşme yönteminin de kullanılması daha detaylı bilgiye ulaşılmasını sağlayabilir. Ayrıca yapılacak çalışmalarda turizme yeni açılan ve uzun yıllardır hizmet veren iki farklı destinasyondaki yerel halkın turizmin etkileri ile ilgili tutumları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Akış S. (1996). Turizmin sosyo-ekonomik ve fiziksel etkileri: Turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri. *Anatolia; Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7 (3-4), 10 – 15.

Allen, L.R., Hafer, H.R., Long, P.T. ve Perdue, R.R. (1993). Rural residents' attitude toward recreation and tourism development. *Journal of Travel Research*, 31 (4), 27–33.

Altıntaş, V. (2010). *Turizm gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkileri: Alanya bölge modeli*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Andereck, K.L. (1994). Environmental consequences of tourism: A review of recent research. Leisure Research Symposium, National Recreation and Park Association Congress, Minneapolis, MN.

Andereck, K.L. ve Jurowski, C. (2006). *Tourism and quality of life*. In J. Gayle ve N. Norma Polovitz (Der.), (ss. 136-154), Oxford: Elsevier.

Andereck, K.L. ve Nyaupane, G.P. (2011). Exploring the nature of tourism and quality of life perceptions among residents. *Journal of Travel Research*, 50 (3), 248-260.

Andereck, K.L., Valentine, K.M., Vogt, C.A. ve Knopf, R.C. (2007). A cross-cultural analysis of tourism and quality of life perceptions. *Journal of Sustainable Tourism*, 15 (5), 483-502.

Ap, J. (1990). Residents' perceptions research on the social impacts of tourism. *Annals of Tourism Research*, 17 (4), 610-616.

Ap, J. ve Crompton, J.L. (1993). Residents' strategies for responding to tourism impacts. *Journal of Travel Research*, 33 (1), 47-50.

Aref, F., Redzuan, M. ve Gill, S.S. (2009). Community perceptions toward economic and environmental impacts of tourism and local communities. *Asian Social Science*, 5 (7), 130-137.

Avcı, N. (2018). Turizmin yöre halkının yaşam kalitesine etkileri: Çeşme ilçesi örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 164- 174.

Avcıkurt, C. (2017). *Turizm sosyolojisi genel ve yapısal yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Aydiner Boylu, A. (2007). *Ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen bazı objektif ve sübjektif göstergelerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydiner Boylu, A. ve Paçacıoğlu, B. (2016). Yaşam kalitesi ve göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8 (1), 137-150.

Baran, G.A. (2008). Yaşlılıkta sosyalizasyon ve yaşam kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 2, 86-97.

Besculides, A., Lee, M.E. ve McCormick, P.J. (2002). Residents' perceptions of the cultural benefits of tourism. *Annals of Tourism Research*, 29 (2), 303-319.

Biçici, F. (2013). Datça yerel halkının sürdürülebilir turizm gelişimine ve turizm işletmelerine yönelik tutumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 10 (1), 19-36.

Bohdanowicz, P. ve Zientara, P. (2009). Hotel companies' contribution to improving the quality of life of local communities and the well-being of their employees. *Tourism and Hospitality Research*, 9 (2), 147-158.

Brida, J.G., Osti, L. ve Faccioli, M. (2011). Resident's perception and attitudes towards tourism impacts. benchmarking: *An International Journal*, 18 (3), 359-385.

Carmichael, B.A. (2006). *Linking quality tourism experiences, residents' quality of life, and quality experiences for tourists*. G. Jennings ve N. Nickerson (Der.), (ss. 115-135), Oxford: Elsevier.

Chen, J.S. (2001). Assessing and visualizing tourism impacts from urban residents' perspectives. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 25 (3), 235-250.

Civelek, A. (2010). Turizmin sosyal yapıya ve sosyal değişmeye etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13 (1-2), 331-350.

Cooper, C. ve Hall, M. (2013). *Contemporary Tourism, an International Approach*. Oxford: Goodfellow Publishing.

Croes, R., Ridderstaat, J. ve V. Niekerk, M. (2018). Connecting quality of life, tourism specialization, and economic growth in small island destinations: The case of Malta. *Tourism Management*, 65 (April), 212-223.

Deccio, C. ve Baloglu, S. (2002). Nonhost community resident reactions to 2002 winter olympics: The spillover impacts. *Journal of Travel Research*, 41 (1), 46-56.

Dilek, S.E., Çoban, Ö. ve Harman, S. (2017). Hasankeyf halkının turizm gelişimine yönelik tutumu. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6 (2), 59-72.

Doğan, H.Z. (1989). Forms of adjustment: Sociocultural impacts of tourism. *Annals of Tourism Research*, 16, 216-236.

Dyer, P., Aberdeen, L. ve Schuler, S. (2003). Tourism impacts on an australian indigenous community: A djabugay case study. *Tourism Management*, 24, 83-95.

Ekici, R. ve Çizel, B. (2014). Yerel Halkın turizm gelişimi desteğine ilişkin tutumlarının destinasyonların gelişme düzeylerine göre farklılıkları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11 (3), 73-87.

Epley, D. ve Menon, M. (2008). A method of assembling cross-sectional indicators into a community quality of life. *Social Indicators Research*, 88 (2), 281-296.

Eren, R. ve Aypek, N. (2012). Kırsal turizm bölgesinde yerel halkın turizmin gelişimine karşı tutumları: Cumalıkızık köyü örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2), 43-47.

Gabriel Brida, J., Osti, L. ve Faccioli, M. (2011). Residents' perception and attitudes towards tourism impacts. *Benchmarking: An International Journal*, 18 (3), 359-385.

Grzeskowiak, S., Sirgy, M.J. ve Widgery, R. (2003). Residents' satisfaction with community services: Predictors and outcomes. *Journal of Regional Analysis and Policy*, 33 (2), 1-36.

Gursoy, D., Jurowski, C. ve Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 79-105.

Gündüz, S. (2018). Yerel halkın turizm algısını belirlemeye yönelik alternatif bir ölçek geliştirme: Karataş destinasyonu örneği. *Journal of Yasar University*, 13 (52), 343- 357.

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. ve Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed). NJ: Prentice Hall.

Haley, A.J., Snaith, T. ve Miller, G. (2005). The social impacts of tourism: A case study of Bath, UK. *Annals of Tourism Research*, 32 (3), 647-668.

Henderson, J. (2009) Agro-tourism in unlikely destinations: A study of Singapore. *Managing Leisure*, 14, 258-268.

Işık, C. ve Çalkın, Ö. (2016). Yerel halkın turizm algısı: TRA2 bölgesi analizi. *IUJEAS*, 1 (2), 19-48.

Jurowski, C. ve Gursoy, D. (2003). Distance effects on residents' attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31, 296–312.

Jurowski, C., Uysal, M. ve Williams, R.D. (1997). A theoretical analysis of host community resident attractions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36 (2), 3-11.

Karadakis, K. (2012). *The influence of small-scale sport event impacts on personal and community quality of life and support for sport event tourism*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Florida.

Khizindar, T. M. (2012). Effects of tourism on residents' quality of life in Saudi Arabia: An empirical study. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21 (6), 617-637.

Kim, K. (2002). *The effects of tourism impacts upon quality of life of residents in the community*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University Blacksburg, Virginia

Kim, K., Uysal, M. ve Sirgy, M.J. (2013). How does tourism in a community impact the quality of life of community residents. *Tourism Management*, 36, 527-540.

Ko, D. ve Stewart, W.P. (2002). A structural equation model of residents' attitudes for tourism development. *Tourism Management*, 23, 521-530.

Kozak, N., Kozak, M. ve Kozak, M. (2010). *Genel turizm, ilkeler ve kavramlar* (9.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Liang, Z.X. ve Hui, T.K. (2016). Residents' quality of life and attitudes toward tourism development in China. *Tourism Management*, 57, 56-67.

Liu, J.C. ve Var, T. (1986). Resident attitudes toward tourism impacts in Hawaii. *Annals of Tourism Research*, 13, 193–214.

Liu, J., Sheldon, P.J. ve Var, T. (1987). Resident perceptions of the environmental impacts of tourism. *Annals of Tourism Research*, 14 (1), 17-37.

Massam, B.H. (2002). Quality of life: Public planning and private living. *Progress in Planning*, 58 (3), 141-227.

McCool, S.F. ve Martin, S.R. (1994). Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel Research*, 32 (3), 29-34.

McGehee, N.G. ve Andereck, K. (2004). Factors predicting rural residents' support of tourism. *Journal of Travel Research*, 43 (2), 131-140.

McGehee, N.G., Andereck, K.L. ve Vogt, A.C. (2002). An examination of factors influencing resident attitudes toward tourism in Twelve Arizona Communities. <http://www.ttra.com> (Erişim Tarihi: 10.03.2019).

Meyer, L. (2011). *An exploratory investigation of perceived tourism impacts on resident quality of life and support for tourism in Cologne, Germany*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Florida, USA.

Moscardo, G. (2009). Tourism and quality of life: Towards a more critical approach. *Tourism and Hospitality Research*, 9, 159-170.

Neal, J., Uysal, M. ve Sirgy, M. J. (2007). The effect of tourism services on travelers' quality of life. *Journal of Travel Research*, 46, 154-163.

Nunkoo, R. ve Gursoy, D. (2012). Residents' support for tourism: An identity perspective. *Annals of Tourism Research*, 39 (1), 243-268

Nunkoo, R. ve Ramkissoon, H. (2011). Developing a community support model for tourism. *Annals of Tourism Research*, 38 (3), 964-988.

Nunnally, J.C. (1978) *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Okuyucu, S. ve Somuncu, M. (2012). Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli ilçe merkezi örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 37-51.

Özaltın Türker, G. (2020). Turizmin yerel halk üzerine etkileri: Seyahat Acentaları Perspektifinden bir inceleme. *Journal of Travel and Tourism Research*, 16, 65-84.

Özaltın Türker, G. ve Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan destinasyonu örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4 (1), 81-98.

Özdemir, M.A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 1-25.

Özyurt, P.M. (2018). *Turizm gelişiminin yerel halkın bireysel ve toplumsal yaşam kalitesi üzerine etkilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özyurt, P.M. ve Gülmez, M. (2020). Turizm gelişiminin yerel halkın bireysel ve toplumsal yaşam kalitesine etkileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 31 (1), 52-62.

Peters, M. ve Schuckert, S. (2014). Tourism entrepreneurs' perception of quality of life: An explorative study. *Tourism Analysis*, 19 (6), 731-740.

Pizam, A. (1978). Tourism's impacts: The social costs to the destination community as perceived by its residents. *Journal of Travel Research*, 16 (4), 8-12.

Rivera, M., Croes, R. ve Lee, S.H. (2016). Tourism development and happiness: A residents' perspective. *Journal of Destination Marketing & Management*, 5 (1), 5-15.

Roehl, W.S. (1999). Quality of life issues in a casino destination. *Journal of Business Research*, 44 (3), 223-229.

Sirakaya, E., Teye, V. ve Sönmez, S. (2002). Understanding residents support for tourism development in the Central Region of Ghana. *Journal of Travel Research*, 41 (1), 57-67.

Suntikul, W., Pratt, S., Kuan, W., Wong, C., Chan, C.C., Choi, W.L. ve Chong, O.F. (2013). Impacts of tourism on the quality of life of local residents in Hue, Vietnam. *Anatolia*, 27 (4), 405-420.

Torlak, S.E. ve Yavuzçehre, P.S. (2008). Denizli kent yoksullarının yaşam kalitesi üzerine bir inceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17 (2), 23-44.

Tosun, C. (2002). Host perceptions of impacts: A comparative tourism study. *Annals of Tourism Research*, 29, 231-253.

Türker, N., Selçuk, Ş. ve Özyıldırım, A. (2016). Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkisi: Safranbolu örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 1-13.

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay.

Urtasun, A. ve Gutierrez, I. (2006). Tourism agglomeration and its impact on social welfare: An empirical approach to the Spanish case. *Tourism Management*, 27, 901-912.

Uysal, M., Perdue, R. ve Sirgy, R. (2012). *Handbook of tourism and quality of life research: Enhancing the lives of tourists and residents of host communities*. Uysal, M., Perdue, R. ve Sirgy, R. (Der.), (ss. 1-15), Netherlands: Springer.

Ünlüöner, K. ve Özekici, Y.K. (2017). Yeni değişen destinasyonlarda turizm algısı: Yozgat ili üzerine bir alan araştırması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5 (4), 466-488.

Vargas-Sanchez, A., Plaza-Mejia, M. ve Porrás-Bueno, N. (2009). Understanding residents' attitudes toward the development of industrial tourism in a former mining community. *Journal of Travel Research*, 47 (3), 373-387.

Wang, Y. ve Pfister, R.E. (2008). Residents' attitudes toward tourism and perceived personal benefits in a rural community. *Journal of Travel Research*, 47 (1), 84-93.

Williams, J. ve Lawson, R. (2001). Community issues and resident opinions of tourism. *Annals of Tourism Research*, 28 (2), 269-290.

Woo, E., Kim, H. ve Uysal, M. (2015). Life satisfaction and support for tourism development. *Annals of Tourism Research*, 50, 84-97.

Woo, E., Uysal, M. ve Sirgy, M.J. (2018). Tourism impact and stakeholders' quality of life. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 42 (2), 260-286.

Yoon, Y., Gursoy, D. ve Chen, J.S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism Management*, 22 (4), 363-372.

Yu, C.P. (2011). *Investigating resident attitudes toward tourism development: A community quality of life perspective*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Indiana University, USA.

Yu, C.P., Cole, S.T. ve Chancellor, C. (2016). Assessing community quality of life in the context of tourism development. *Applied Research in Quality of Life*, 11 (1), 147-162.